

Handläggare
Ann Gardeström
Telefon: 08-50825411**Kommunstyrelsen**

Svar på remiss av Departementspromemorian Samordnat ansvar för vissa familjefrågor

(KS dnr: 001:563/2014)

Härmed överlämnas yttrande från Socialförvaltningen, Stockholms stad.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Sammanfattning

I promemorian föreslås att Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) får ett förändrat ansvar och utvecklas till att bli ansvarig myndighet för familjerätt och föräldrastöd. Myndigheten föreslås byta namn till Myndigheten för familjerätt och adoption. De uppgifter som Socialstyrelsen har inom familjerättsområdet föreslås flyttas över till den nya myndigheten. De uppgifter som Folkhälsomyndigheten idag har för föräldrastöd föreslås också flyttas över till den nya myndigheten.

Syftet med de föreslagna förändringarna är att genom en förbättrad samordning av det statliga ansvaret för föräldrastöd och familjerättsliga frågor, inklusive frågor om internationella och nationella adoptioner, uppnå bättre medborgarfokus och en helhetssyn på barnfamiljers situation, förutsättningar och behov utifrån barnets bästa. Ett ytterligare syfte är att skapa bättre förutsättningar för ett jämställt föräldraskap. En effektivare förvaltning förväntas genom förslaget.

Förvaltningen ser fördelar av en samordning av familjerätsfrågorna i en och samma myndighet. Förslaget innebär en tydlig inriktning på att frågor om familjerätt också hänger samman med frågor om förebyggande föräldrastöd. Förvaltningen saknar i beskrivningen av uppdragen till den nya myndigheten frågor kring nya typer av föräldraskap som möjliggörs genom ny medicinsk forskning och teknik och en ökad globalisering. De överlappande uppdrag som finns mellan familjerätt och övrig barn- och ungdomsvård är inte heller tillräckligt belysta, det förekommer t.ex. våld i en stor mängd av familjerätts ärenden. Förslaget beaktar inte enligt förvaltningens mening i tillräckligt hög grad behovet av samordning och kunskapsutveckling för området barn och familj som en helhet. Förvaltningen är kritisk till förslaget och menar att den statliga organisationen avseende socialtjänstens ansvarsområden som rör barn, unga och familjer bör utredas mer.

Ärendet

Förvaltningen har från kommunstyrelsen fått remissen ”Remiss av Departementspromemorian Samordnat ansvar för vissa familjefrågor” (KS dnr: 001-563/2014). Remisstiden sträcker sig till den 23 maj 2014. Övriga remissinstanser i staden är Rinkeby-Kista, Skärholmen och Älvsjö stadsdelsnämnder samt stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Det pågår en översyn av myndighetsstrukturen i vård och omsorgssektorn och en särskild utredare lämnade i maj 2012 sitt slutbetänkande Gör det enklare! (SOU2012:33). Utredaren föreslog att den rådande strukturen skulle ersättas av fyra myndigheter och att adoptionsfrågorna skulle övergå till inspektionsmyndigheten, främst av effektivitetsskäl. Något särskilt övervägande kring familjerätsfrågor som handläggs av socialstyrelsen gjordes inte av utredningen. Både MIA och adoptionsorganisationerna avstyrkte förslaget i sina remissvar. Alla länder som är anslutna till Haag-konventionen måste ha en central myndighet som ansvarar för frågor om internationella adoptioner. Denna måste bl.a. ha en levande dialog med andra länder. Remissvaren som var negativa till att MIA skulle ingå i inspektionsmyndigheten framhöll behovet av en myndighet med ett samlat ansvar för adoptionsfrågor. Promemorian konstaterar att det av synpunkterna framgår att den tidigare utredningen inte hade utrett alla delar av adoptionsprocessen och menar att det finns ett behov av att

analysera detta vidare, för en effektivare styrning och ändamålsenlighet för brukarna.

Remissen: Departementspromemorian Samordnat ansvar för vissa familjefrågor

Familjerätsfrågor, såsom adoptioner och utredningar om vårdnad-, boende- och umgänge samt faderskap, handläggs vid socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Socialstyrelsen är den statliga myndighet som står för kunskapsutveckling i dessa frågor, förutom de internationella adoptionerna, som sorterar under MIA. Förebyggande föräldrastöd organiseras också av socialtjänstens individ- och familjeomsorg, i många fall i samarbete med barnhälsovården, med Folkhälsomyndigheten som statlig myndighet.

I promemorian föreslås att Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA), utvecklas till att bli ansvarig myndighet för vissa familjefrågor, genom att den tar över det ansvar och de uppgifter som Socialstyrelsen har inom det familjerättsliga området. Myndigheten ska också förvalta och utveckla den kunskapsbas som tagits fram inom den nationella strategin för föräldrastöd som Statens folkhälsoinstitut tidigare har ansvarat för. Myndigheten föreslås byta namn till Myndigheten för familj rätt och adoption.

Syftet med förändringen är att genom en förbättrad samordning av det statliga ansvaret för föräldrastöd och familjerättsliga frågor, där även frågor om såväl internationella som nationella adoptioner är en del, ge bättre medborgarfokus och en helhetssyn på barnfamiljers situation, förutsättningar och behov – med utgångspunkt i barnets bästa. Förslaget minskar också den överlappning av ansvar för verksamhetsområdena som finns idag och ska därigenom leda till effektivare förvaltning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer delvis i promemorias slutsatser att det familjerättsliga området skulle stärkas av att sammanföras med föräldrastödsarbetet och adoptionsfrågor. Adoption är redan idag en familjerättslig fråga som ägs av två myndigheter. Genom att lägga ansvaret för all familj rätt på en myndighet minskar överlappningen när det gäller frågor om adoption. Dock är även detta en sanning med modifikation då frågor som rör nationell adoption har starka kopplingar till både utredningar av barn som far illa och familjehemsvården.

De frågor som rör barn som far illa kommer även fortsättningsvis vara ett ansvar för socialstyrelsen och kommer att kräva samordning mellan myndigheterna. Då en stor mängd vårdnadsutredningar pågår samtidigt med en utredning enligt socialtjänstlagen krävs att den metodutveckling som pågår med att samordna arbetet stärks. Att som promemorian förutsätta att vårdnadsutredningen gör en paus när en barnavårdsutredning inleds är en stark förenkling, särskilt ur ett brukarperspektiv. Metodutvecklingen som pågår i kommunerna riskerar att äventyras om familjerättsfrågorna skiljs från övrigt arbete med barn och unga. Promemorian menar att uppdelningen av ansvaret för adoptionsfrågor inte har gett den samordning av kunskapsstödet som är en förutsättning för en effektiv och sammanhållen adoptionsprocess. Uppdelningen har inte heller varit ändamålsenlig för adoptionsföräldrar. Förvaltningen menar att en ny uppdelning av ett annat ansvarsområde, det familjerättsliga, behöver motiveras ytterligare om den ska vara ändamålsenlig för användarna, dvs. den kommunala socialtjänsten, barn och föräldrar.

Att föräldrastödsfrågor förs in i samma myndighet som familjerättsfrågor kan verka logiskt och kan stärka sambandet mellan generellt föräldrastöd och förebyggande av vårdnadskonflikter. Men både det generella föräldrastödet och vårdnadskonflikter överlappar andra områden inom socialtjänsten, främst individ- och familjeomsorgens arbete med barn och unga. Det finns dessutom en risk att den samverkan, helhetssyn och effektivisering som idag eftersträvas när det gäller socialtjänstens förebyggande arbete tillsammans med förskola, skola, barn- och ungdomshälsovård motverkas, eftersom viktiga kopplingar mellan kommun och landsting riskerar att gå förlorade.

Förvaltningen anser att utredningen i sin uppräknings av väsentliga uppdrag inom området har förbisett viktiga frågor kring de nya typer av föräldraskap som möjliggörs genom modern medicinsk teknik och globaliseringen. På detta område sker en snabb utveckling som inrymmer svårlösta etiska dilemman. Stöd och vägledning för hur kommunerna och andra inblandade myndigheter ska hantera frågorna saknas i dagsläget.

Förvaltningen instämmer med promemorians slutsats att det finns starka skäl att förstärka kunskapsutvecklingen avseende familjerättsområdet. Förvaltningen instämmer även i att det finns skäl att sammanföra ansvaret för föräldrastödet i samma myndighet som annat ansvar för barn- och familje frågor. Promemorian konstaterar ”Det innebär endast att kommunerna inom sin individ

och familjeomsorg får ytterligare en myndighet att få stöd och ledning av” (s. 55). Förvaltningen menar att det kan finnas skäl att ytterligare se över hur och på vilket sätt dessa frågor ska organiseras på en statlig nivå för att på bästa sätt tillgodose brukarnas behov.

Det pågår flera statliga utredningar gällande frågor inom familjerätts- och föräldrastödsområdet. Dessa utredningar som ska redovisas under innevarande eller nästa år bör kunna bidra till ett mer underbyggt förslag.

Bilaga: Departementspromemorian Samordnat ansvar för vissa familje frågor